

О.О.Крамаренко
вчитель початкових класів,
комунального закладу
«Навчально-виховне об'єднання № 32
«Спеціалізована загальноосвітня
школа І-ІІІ ступенів,
позашкільний центр «Школа мистецтв»
Кіровоградської міської ради
Кіровоградської області»

Тема. Вчимося бути добрими людьми

Урок – дискусія

(з мультимедійним супроводом)

4 клас

Мета: розширити уявлення дітей про таке поняття моралі як доброта; формувати уміння диференціювати ознаки доброго і злого; сприяти усвідомленню того, що добро слід починати із себе; розвивати в учнів впевненість, що успіх залежить від власних зусиль, від того, наскільки ми будемо людяними, гуманними, толерантними у стосунках; вчити оволодівати мистецтвом спілкування та навичками взаємодопомоги; розвивати критичне мислення, творчу уяву, зв'язне мовлення; виховувати кращі людські якості на прикладах вчинків героїв творів В.О.Сухомлинського.

Завдання уроку: розкрити переваги доброти над злом; навчити учнів користуватися ввічливими мовними формами; пробудити у дітей щирий інтерес до всього корисного, морального, бажання берегти людську гідність.

Обладнання: мультимедійний проектор; плакат з намальованим деревом без листя; у дітей на партах паперові кленові листочки; картки для групової роботи; рюкзачок; мішечок; куб із запитаннями.

Інноваційні технології:

- Технологія роботи в групах;
- Технологія зворотнього зв'язку;
- Технологія мовленнєвої творчості;
- Технологія розвитку критичного мислення;
- Технологія проблемного вивчення матеріалу;
- Технологія "обери позицію = докажи".

Методичні стратегії: «Рюкзак», «Мішечок для сміття», «Мікрофон», «Кубування», «Аукціон прислів'їв», «Речення з помилками», «Хвилинка для роздумів».

Хід уроку

«Незалежно від того,
чим будуть платити тобі за добро:
добром чи злом - твори добро»
Ш.О.Амонашвілі

І. Оргмомент

СЛАЙД 1

В небі завжди сонце світить ясно,
А в душі немає пустоти!
Світ тобі всміхається прекрасний,

*Якщо є багато доброти!
А тепер тихенько поверніться,
Один одному всміхніться,
На урок старання не забудьте взяти,
Сядьте всі рівненько, будем починати.*

II. Міркування над людськими чеснотами, їх значенням

СЛАЙД 3

Слово вчителя

- А чи замислювалися ви, яка із людських чеснот найважливіша? Я пропоную вам перечитати весь словничок записаний на аркуші, що лежить у кожного на парті і вибрати одну, на ваш погляд, найважливішу рису, якою обов'язково повинна бути наділена людина. Напишіть на листочку, що відповідає обраній рисі характеру і прикріпіть до дерева на дошці,

(У дітей на партах картка-словничок з написаними людськими чеснотами: сміливість, щирість, доброзичливість, дружелюбність. На дошці плакат з намальованим деревом без листя. Діти прикріплюють свої листочки).

Вчитель.

- Яких листочків виявилось найбільше? А тепер об'єднайтеся в групи, залежно від обраної риси характеру і сядьте за парти. Оберіть лідера групи та секретаря.

(Діти об'єднуються в групи. Лідер керує роботою групи та обирає тих, хто буде виступати, секретар записує ідеї).

Завдання

Обговорити в групах, навести переконливі докази того, що саме обрана риса є найголовнішою.

(Діти працюють у групах. Обраний лідер групи презентує думку)

Вчитель.

- Ви обрали різні людські чесноти і це добре, що кожен із вас має свої погляди і свою думку, яка має право на життя. Але я теж довго думала і обрала, на мій погляд, найголовнішу рису характеру. Яку? Послухайте вірш і визначте, яку людську чесноту я вважаю найголовнішою.

(Вчитель читає вірш).

*Врятує світ краса -
Завжди так говорили.
Тепер врятує світ лиш доброта.
Бо однієї вже краси занадто мало.
Бо стільки всюди зла — людина вже не та.
Тож, люди, на землі
Спішіть добро творити,
Щоб не згинуту у морі зла,
Щоб кожен міг серед краси прожити
У царстві справедливості й добра.*

Вчитель

- Мабуть, ви здогадалися, що цей урок ми присвяtimo доброті. Ви обрали різні риси характеру: сміливість, чесність... Але поміркуйте, якщо смілива людина матиме зле серце, стане вона захищати слабшого? Ні.

Тому кожна група працюватиме над різними завданнями, а потім ми разом спробуємо пояснити, що ж означає «добро».

Зараз я хочу запропонувати вашій увазі казку. Прослухавши її, спробуйте дати відповідь на запитання, яке прозвучить наприкінці казки.

СЛАЙД 4, 5

КАЗКА

Жила-була на землі дівчинка, яка мала ім'я Любов. Самотньо їй було на світі без подружки. Ось вона й звернулася до старця, який прожив вже понад сто років і був чарівником.

- Допоможи мені, дідусю, обрати собі подружку, щоб я могла з нею дружити все своє життя.

Замислився чарівник й сказав:

- Приходь до мене завтра вранці, коли перші птахи заспівають та роса ще не висохне.

Так і зробила дівчинка. Вранці, коли сонце ледь-ледь з'явилося на горизонті, прийшла Любов в умовлене місце. Прийшла та бачить: стоять п'ять прекрасних дівчаток, одна другої краще.

- Ось, обирай,- говорить Чарівник,- одну звать Радість, другу – Вдача, третю – Красота, четверту – Печаль, п'яту – Доброта.

- Вони всі прекрасні – сказала Любов,- не знаю кого і обрати.

- Твоя правда,- відповів Чарівник,- вони всі прекрасні, і ти в своєму житті обов'язково з кожною з них зустрінешся, можливо ще й подружишся, але сьогодні і зараз тобі потрібно обрати лише одну. Саме вона і буде тобі подружкою і опорою на все твоє життя.

Підійшла Любов до дівчаток ближче, подивилася кожній прямо в очі і замислилась...

Запитання до дітей:

- А кого б обрали ви? Чому?

(Кожна група обговорює та презентує свою відповідь)

Вчитель.

- Так вірно. Любов підійшла саме до дівчинки, яка мала ім'я Доброта. Доброта протягла їй руки.

III. Робота над темою уроку

1. Міркування над значенням слова «ДОБРОТА»

Завдання для груп:

1-а група

Написати на промінчиках сонця, з чим асоціюється добро?

2-а група

У яких рисах характеру «живе» добро?

3-а група

Метод «Рюкзак»

Записати на аркуші паперу людські чесноти, близькі до добра, скласти в рюкзак, щоб взяти із собою в життєву дорогу.

4-а група

Записати на аркуші паперу негативні риси характеру, скласти їх в «сміттєвий мішечок», зав'язати. Нехай вони ніколи не торкнуться вашого серця.

(Діти спочатку зачитують риси характеру, потім складають у рюкзак чи мішечок).

Вчитель.

- Отже, підсумовуючи, можна сказати, що доброта — це слово із сонечком схоже, має образ матусі. Воно зігріває, огортає теплом душу живої істоти, робить життя ясним, світлим, радісним.

2. «Аукціон прислів'їв»

Вчитель

- Український народ дуже поважно ставився до людей добра та їх чеснот. І своє ставлення відображав у прислів'ях. Одне із наступних завдань буде: лідеру обрати на учительському столі прислів'я, зачитати іншим групам.

(Одна із груп презентує обрані прислів'я, інша — пояснює їх значення).

СЛАЙД 6

- Хто людям добра бажає, той і собі має.
- Хто не чинить лихого, тому нестрашно нічого.
- Життя дано людині на добрі справи.
- Хто людям добра бажає, той і собі має.

Вчитель.

- Пояснюючи прислів'я, ви не називали особи, з якої починається добро, але щоразу про неї говорили. Тож поміркуйте і дайте відповідь на питання: «З кого починається добро?»

3. Метод «Мікрофон»

СЛАЙД 7

Вчитель

- Зараз ми спробуємо висловити свої думки у мікрофон. Я починатиму фразу, а ви її продовжіть, будь ласка.

Мені добре, коли ...

Сенс мого життя...

Добрий вчинок – це...

Я пам'ятаю свій останній добрий вчинок, а саме...

Вчитель

- Діти, на мій погляд, ви правильний зробили висновок, що добро слід починати із себе. Бо добро починається з мене і тебе *(вчитель вказує на себе та будь-кого з дітей)*, з Єви і Насті, Влада й Віки, Ярослави й Андрія. Тобто воно починається з кожного із нас. Дорога добра — це дорога, якою повинна йти кожна людина: від народження і до смерті. З чого ж починається дорога добра? А починається вона зі ставлення кожної людини до оточуючого світу.

4. Метод «Кубування»

(Вчитель заздалегідь виготовляє куб. На кожній із граней написано одне з питань чи завдань. Учень кидає куб і відповідає на питання, яке йому випало на певній грані).

Приклад питань на гранях.

— Кого в класі ти назвеш добрим?

— Розкажи про добрі вчинки одного з однокласників.

— Пригадай, кого ти нещодавно образив. Знайди спосіб вибачитися.

- Зроби комплімент сусідові (сусідці) по партії.
- Чи вважаєш ти себе доброю людиною і чому?

Вчитель

- Добро має здатність бути щедрим та не потребує нагороди. Справжнє добро можливе тільки за умови великого душевного багатства. Хто щедро робить добро, у відповідь отримує ще більше. Але розраховувати на це не можна.

Добра людина схожа на ясне сонечко, тому що всіх вміє зігріти своєю любов'ю, турботою, ласкою, щирістю та щедрістю. І щоб жилося усім нам добре, у мирі і злагоді, необхідно щохвилини, щоденно творити добро. У багатьох як народних, так і авторських творах ми отримували докази того, що добро завжди перемагає зло.

5. Ситуація із творів Сухомлинського

СЛАЙД 8

Вчитель

- І нарешті настав час говорити про людину, яка все своє життя присвятила дітям. Сам був доброю людиною і хотів, щоб всі діти виростили добрими, чуйними, працьовитими, любили маму, тата, свою рідну домівку і нашу велику прекрасну Батьківщину. Про кого іде мова? Хто ж ця людина? (*В.О.Сухомлинський*)

Написав Василь Олександрович для вас, діти, дуже багато повчальних оповідань і казок.

СЛАЙД 9

Літературна вікторина

Вчитель

- Любі діти, ви мали змогу прочитати казки, оповідання та казки видатного українського педагога Василя Олександровича Сухомлинського, які розкривають перед нами красу білого світу і рідного слова, навчають людяності й мудрості. Напевне, вам буде цікаво позмагатися й відповісти на питання нашої вікторини.

➤ **Які птахи принесли на крилах ключик від сонця?**

(*Лелеки, оповідання «Лелеки прилетіли»*)

➤ **Чому у бабусі чорні руки?**

(*Від праці, оповідання «Чорні руки»*)

➤ **Що попросив Ховрашок у людей?**

(*Пшеницю, казка «Як Ховрашок землю орав та пшеницю сів»*)

➤ **Чого синичка плаче?**

(*Боялася, що пташенята випадуть з гнізда, оповідання «Чого синичка плаче?»*)

➤ **Що повинна кожна людина?**

(*бути людиною, оповідання «Кожна людина повинна»*)

Вчитель:

- Що спільного мають ці твори?

- Чого вчать ці оповідання?

- Що взяли для себе із творів Василя Олександровича Сухомлинського? (*треба бути чесними, ввічливими, милосердними, люблячим, добрим*)

Фізкультхвилинка (*відео, або віршована*)

СЛАЙД 10 (*відео*)

Хто ж там, хто вже так стомився?

І наліво нахилився.

Треба дружно всім нам встати

Фізкультпаузу почати.

Руки вгору, руки вниз,

Вгору трішки подивись.

Руки склали, як вітряк

І покрутимося так.

Вище руки підійміть

І спокійно опустіть.

Будемо дружно ми сідати

І до праці приступати.

6. «Речення з помилками»

(На картках записані речення. Діти читають їх, виправляючи помилки)

СЛАЙД 11

1 група

1. Проходити на своє місце в кінотеатрі треба спиною до тих, хто сидить.

2. Добрий хлопчик завжди смикає дівчаток за коси.

2 група

3. Ввічливі діти ніколи не поступаються своїм місцем у тролейбусі або в автобусі старшим.

4. Виховані діти обгортку від цукерки викидають на тротуар.

3 група

5. Усі діти переходять вулицю на червоне світло світлофора.

6. Виховані діти завжди лазять по деревах.

4 група

7. Дівчатам слід витирати руки об сукню.

8. Виховані діти завжди кричать, коли вітаються.

IV. Підсумок уроку

СЛАЙД 12

Тест «Хвилинка для роздумів»

Вчитель:

- Чи хотіли б ви знати, чи виховані ви діти? Для цього досить дати відповіді на запитання цього тесту. Якщо відповідь ТАК, поставте «+», якщо НІ, — «-».

- ✓ Якщо виникає необхідність затриматися в школі, на прогулянці чи раптово піти з дому, — чи повідомляєш ти про це рідних (запискою, по телефону, через знайомих)?
- ✓ Чи бувають випадки, що батьки займаються якоюсь значною роботою в домі (генеральне прибирання, ремонт, прання), а ти йдеш на вулицю чи до друзів, щоб не «крутитися під ногами»?
- ✓ Відклади на хвилинку книжку чи відірвися від телевізора, оглянь кімнату не своїми, а маминими очима. Чи немає в кімнаті речей, що лежать не на своєму місці?
- ✓ Чи можеш ти, нікуди не заглядаючи, назвати дні народження батьків, сестер, інших близьких?

- ✓ Те, що тобі необхідно (*купити м'яч, ляльку, джинси чи кросівки*), ти напевне знаєш добре. А чи відомо тобі, які речі терміново потрібні мамі чи татові? Коли вони збираються їх придбати?
- ✓ Чи буває так, що крім маминого чи татового доручення, ти виконуєш яку-небудь роботу «від себе, за своєю ініціативою» (*наприклад, тебе попросили підмести підлогу в коридорі, а ти, крім цього, все взуття привів до ладу*).
- ✓ Батьки пригощають тебе бананами, тістечком, шоколадкою. Чи завжди ти перевіряєш, чи дісталось смачненьке дорослим?
- ✓ У батьків вільний вечір. Вони збираються в гості чи в кіно. Чи демонструєш ти своє небажання залишитись вдома (*просиш їх, щоб не йшли; вимагаєш взяти з собою, говориш, що тобі страшно, або мовчки сидиш із незадоволеним обличчям*)?
- ✓ У вашому домі — дорослі гості. Чи доводилося рідним доводити тобі, що потрібно займатися якоюсь справою, не заважати дорослим, не втручатися у їх розмову?
- ✓ Чи соромишся ти вдома, в гостях чи в театрі подати мамі чи сестрі пальто чи дати руку, коли ви виходите з транспорту?

Вчитель:

- Всього 10 запитань. Якщо ти дуже гарний син чи донька, знаки повинні стояти такій послідовності:

+ - - + + + + - - - .

- Якщо картина вийшла зовсім навпаки, ти повинен серйозно замислитися над тим, якою людиною ти ростеш.

- Якщо ж тільки дещо не збігається, — не засмучуйся, справу можна виправити, будь тільки уважним до своїх близьких.

- Добігає кінця наша зустріч. Спасибі вам за доброту! Щоб люди поважали і приязно ставились до вас, ніколи не забувайте *золотого правила вихованості*: ставитися до людей так, як би ви хотіли, щоб люди ставилися до вас.

СЛАЙД 13

*Навчаймося добра, як вчаться мови діти,
Щоб потім все життя його творить святе.
Плекайте крізь роки троянди ніжні й жито.
Тримайте у руках, як сонце золоте.
Даруймо для людей погожі дні весняні,
Щоб щедрим садом вік святився небокрай.
Щоби пісні лунали до нестями
І повнився добром наш дім і рідний край.*

Список використаної літератури:

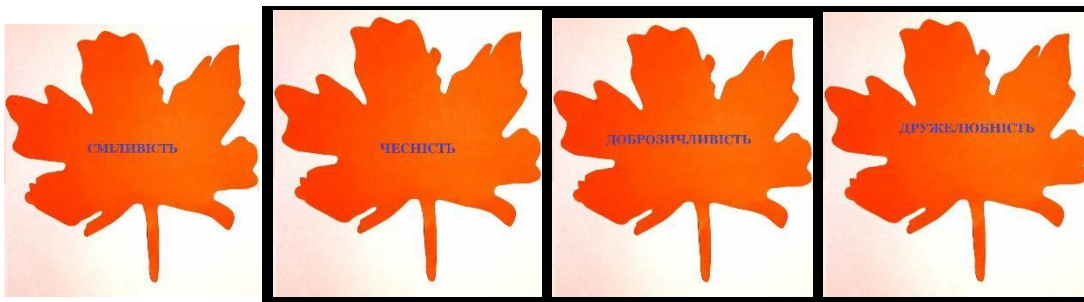
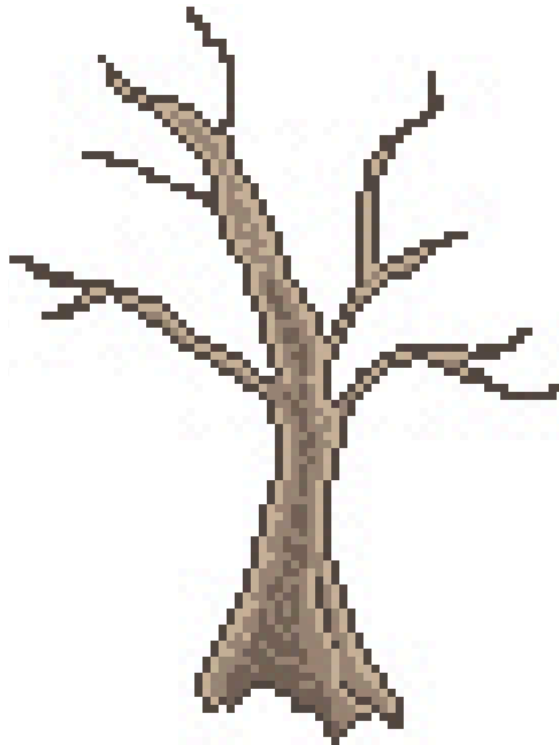
1. Амонашвілі Ш.А. Як живе, діти? М., 1986;
2. Амонашвілі Ш.А. Добрий день, діти! М., 1983;

3. Інтерактивні уроки в початковій школі. Початкова освіта. Бібліотека. – К., «Шкільний світ», 2007 – С.127
4. Сухомлинський В. Казки Школи під Голубим Небом.: Казки, притчі, оповідання. Упоряд. О.В. Сухомлинська ; К.: Рад.школа. – 1991. – 191 с.
5. Сухомлинський В.О.Гаряча квітка. Оповідання і казки. – К.: Веселка, 1978. – 103 с.

Використані ресурси ІНТЕРНЕТ:

1. <http://library.ippro.com.ua/attachments/article/>
2. http://zastupnik.at.ua/publ/vikhovni_godini_ta_pozaklasi_zakhodi/vchimosja_dobroti/6-1-0-239
3. http://pocatkova-osvita.blogspot.com/2013/11/blog-post_12.html
4. <http://journal.osnova.com.ua/article/32105>

Дидактичне забезпечення:

ПРИСЛІВ'Я

- Хто людям добра бажає, той і собі має.
- Хто не чинить лихого, тому нестрашно нічого.
- Життя дано людині на добрі справи.
- Хто людям добра бажає, той і собі має.